

57. Budapest III., San Marco utca 32.

Ró

A telken egy 2–3. századi ház néhány helyiségét tártuk fel. A katonaváros kiürítése után ez a terület már külterületnek számít, egy-egy késő római segédcsoport temetkezik az elplanírozott épületek mentén, a felhagyott házak alapfalait sírkertnek használva fel. Az itt előkerült 4. századi feldúlt téglasírok a területüktől nyugatra lévő temető egyik parcellájához tarozhattak.

MADARASSY ORSOLYA

58. Budapest III., Szőlőkert köz 7.

Ró, Kö

Bejelentés alapján kerítés áthelyezéshez kapcsolódóan egy KNY-i árok kb. 20 × 2 méteres és egy 4 × 4 méteres felület megfigyelésére volt lehetőségünk a kivitelező költségére a szóban forgó telken.

Az újkori réteget géppel távolították el. Alatta a történeti korokat is magába foglaló humuszos réteget a sárga altalajig a múzeum által megbízott alvállalkozó kézi munkával bontotta ki, melyet a kivitelező egyenlített ki.

A kézi földmunka során a szelvényben objektum nem mutatkozott, viszont a humuszos talajból közép- és főleg római kori kerámiatöredékek kerültek elő. Jól kivehető volt az eredeti talaj lejtése DNY felé.

Az árokban a NY-i részben kisebb – talán fa szerkezetű építményhez tartozó – beásások, valamint a K-i részen vízvezető keskeny árkok rajzolódtak ki. Leletanyag (római kori) elsősorban az árkocskák környékéről került elő.

Az előkerült objektumok a Csikós u. – Kaszás dűlő, illetve a Szőlőkert utcai római kori villagazdaság részét alkothatták, ennek villa rustica részéhez tartozva.

Az előkerült mintegy 1 láda régészeti leletanyag a BTM Aquincumi Múzeumába került.

DR. ZSIDI PAULA

59. Budapest III., Záhony u. 5.

Ró

Az elmúlt évben végzett szondázó feltárást követően 1999-ben megkezdődött az új múzeumépület alapozási munkája. Ennek során folyamatos régészeti felügyelet mellett folytatták az alapárok mélyítését. Az alapozási gödörnek egy jelentős részét az 1998. évi két szonda tette ki.

1999. augusztus 18-án az alapozási gödör É-i metszeténél került elő egyedül egy sír, amely az 1998. évi sírcsoport legkeletibb tagja volt. Az alapárok többi részében a rétegviszonyok – jelenségek nélkül – megfelelnek a szondázás eredményének. Az alapárok északi metszetében egy 25 cm széles kövekből összehabarcsozott, falazott, egyszerű sírkamra rövid oldala tűnt elő a felszíntől mintegy 60 cm-re. A sír feltételezett hosszában rábontottunk az alapozási gödör É-i falára.

A rábontásban a sírgödör beásásának széle nem vált el a kevert szürke törmelékes rétegben. A sírkamra tetejéhez eljutva beomlott téglák jelezték a tetejét. A téglák összenyomták a vázat, amely D-É tájolásban, melléklet nélkül feküdt. A váznak mind a lábai, mind pedig a karjai keresztben voltak. A sírkamra oldalán lévő habarcs fehér színű, a váz felszedését követően megállapítható volt, hogy az alja nem volt lerakva kővel, vagy kitapasztva habarccsal. A sírcsoport K-i szélén elhelyezkedő sír éppen a területen megfigyelhető magasabb szint peremén van. Korát a temetkezési rítus és a leletösszefüggések alapján a 4. század második felére tehetjük.

A csontváz a BTM Aquincumi Múzeumába került.

ZSIDI PAULA

60. Budapest XI., Hunyadi János út

B, Ró

A régészeti védett területre nagy bevásárlóközpont terveznek. A szóban forgó terület az albertfalvi auxiliáris táborától DNY-ra, kb. 250 m távolságra van.

A munkaterületen szórányosan a római leletekkel együtt bronzkori anyag is előkerült – a hozzátartozó őskori objektumok, jelenségek nélkül.

Az 1999. évi szondázó ásatáson két ÉK-DNY irányú vizesárok nyomai kerültek elő. Egyetlen helyen maradt meg egy köves szintrészlet. A keleti fossára később egy 2 m átmérőjű vesszőfonattal bélelt kutat alapoztak. E szondázó munka kapcsán még egy támpilléres épület maradványa is napvilágra került.

1999-ben Alberfalván eddig ismeretlen, úgynevezett ideiglenes tábor nyugati védműveinek 50 m hosszú szakaszát lokalizáltuk. A kút és a kőépület az új tábornál későbbi.

Az ásatást az őskoros kollégák is figyelték (Endrődi Anna, Hofmann József). A feltáráson közreműködött Láng Orsolya V. éves régészhallgató.

SZIRMAI KRISZTINA

61. Budapest XIII., Margitsziget, Domonkos

apáca kolostor

Kö

Az 1999. évi régészeti kutatás során (augusztus 1–november 10.) befejeztük a kolostortemplom közvetlen környezetének kutatását. Amennyire a fák ezt lehetővé tették, teljes feltárást végeztünk a NY-i udvar D-i felében, a két kórházépületet összekötő oszlopcsarnok és a NY-i kerítésen lévő DNY-i kaputorony maradványai között. Kutatóárkokkal meghatároztuk a D-i udvar épületeinek alaprajzát, a műszeres geodéziai felmérés céljából hitelesítő feltárást végeztünk a templom, a kolostorszárny és a K-i dunai épületszárny területén.

Nyugati udvar: A templomhajó DNY-i sarkán álló támpillértől kiindulva egy 80 cm széles kerítésfal maradványai jelentek meg a fű alatt, amely az udvar NY-i

kerítésfalával volt egybeépítve. A bejárat K-i oldala a támpillér Ny-i fala volt. Az egész középkor folyamán fennálló 13. századi kerítésfal korábbi, kőből épült, agyagpadlós ház romjain haladt keresztül, a Ny-i kerítésfalhoz való csatlakozás egy 13. századi hulladékgödörben áll. A bekerített terület D-i felében a 13. századi járószinten téglapadlós épület állt, ennek helyére épült fel az udvar DNy-i sarkában álló kápolna. A szentélyzáródás két periódust mutatott, a kápolnát körülvevő, nagy, kváderekből álló támpillérek a 15. sz. 2. felében készültek. A nagyméretű, 15. századi támpillérek a középkor végi, nagy emeletes kórházban lévő, emeletes kápolnához tartoztak.

Déli udvar: Az emeletes kápolnát magában foglaló, a kolostornégyszöghöz kapcsolódó kórházépületet egy emeletes folyosószárny kapcsolta a déli udvaron feltárt I. sz. épülethez. A 13. században kialakított épület D-i fala korábbi épületből származik, mutatva, hogy a D-i udvart egy korábbi épületcsoport részleges lebontása után alakították ki. A korábbi épületcsoport a déli udvar sarkában állt, részletei a középkor végi kerítésekben és a beépítetlen járószintek alatti rétegekben jól felismerhetők voltak. Az első, 13. századi épületcsoportból alakították ki a déli kerítésfalra épített II. épületet, amelyben a kolostorban élő világi asszonyok és lányok laktak. A II. épület Ny-i, legnagyobb helyisége a korábbi épület K-i helyisége; a 15. sz. elejéig padló alatti légfűtése volt. A 16. sz. elején, a kolostor felhagyása idején minden helyiségben téglapadló volt. Az épületet az 1684–86-os török alóli felszabadító háború idején használták. A királyi udvarházhoz hasonlóan a 19. sz. elején rombolták le, a ledőlt falakat vastag rétegben terítették szét az épület körül.

A kolostornégyszög DK-i sarka: A déli udvarról a 16. századi konyhán és a mellette lévő helyiségeken keresztül vezetett kutatóárkunkból kiderült, hogy a ma látható falak helyenként 170 cm mélyre húzódó középkori feltöltésen és korábbi falakon állnak. Az épületszárny D-i fala egy többször megújított kormos padló részletbe mélyed. A déli udvar K-i felén, valamint a kolostornégyszög DK-i sarkán nagy középkori építkezések zajlottak, de ezek mértékét csak a terület teljes régészeti feltárásából lehet megismerni.

A Duna-parti trapéz alakú udvar és környezete: Az 1959–62. évi feltárást kibővítettük és mindenütt a bolygatatlan talajig ástunk. Az épületszárny alatt egy eltérő alaprajzú épületcsoport körvonalazódik, amelyből élesen kiválik egy négyszögletes torony DK-i negyede, amely a legkorábbi (12–13. sz.) volt ezen a területen. Az első átalakítás a toronyhoz igazodott, majd a középkor végén a lebontott falak egy részének felhasználásával kialakították a ma ismert alaprajzot. A kolostornégyszög K-i szárnya és a hozzá csatlakozó épületek építéstörténete csak a teljes régészeti feltárás után válhat ismertté.

A templom: Az apácakórus K-i végén hitelesítettük, és a bolygatatlan talajban álló falak aljáig kibővítettük a korábbi műemléki kutatásokat. A feltárt oszlop-, falpil-

lér- és belső támpilléralapozások, valamint a rajtuk végzett középkori átalakítások nyomai megerősítették, hogy az apácakórus kezdettől fogva emeletes volt, és a világi hívők az egész középkor folyamán a Ny-i oldalról a Ny-i kapun át, az apácakórus alatt járhattak a templomba. A kórus alatt öt szárnyas oltár és két szobor alapozása látszott, ezeket a 19. századi kutatók is látták.

A Királyi udvarház: Az épület 4. és 5. helyiségében feltártuk a tüzelőberendezések maradványait. A padló alatti légfűtést az épület átalakításaihoz igazodva többször átalakították, a fűtőberendezést az utolsó tüzelőtérben talált pénzék tanúsága szerint a 15. sz. elején, 1410 körül szüntették meg. Ezután cserépkályhákkal fűtöttek. Az 5. helyiségben előkerült egy, az udvarház építését megelőző időszakból származó, jellegzetes 12–13. századi, szabadon álló kemenceegyüttes részlete. A királyi udvarház 3. helyisége fölé ideiglenes védőépületet készítettünk, a feltárt falakat kertészfóliával betakarítottuk, a többi kutatóárkot visszatemetettük.

DR. IRÁSNÉ MELIS KATALIN

62. Budapest XVI., Timur u. – Fertály u. – Dezsőfia u. által határolt területen, valamint a Fertály u.-ban és Dezsőfia u.-ban húzott csatornaárok nyomvonalán

Á, Kk

1988-ban a területen végzett leletmentés során 66 sírt tártak fel. Az 1999. évi feltáráson még további 468 sír feltárására került sor. Meg tudtuk határozni az Árpád-kori temető D-i határát, valamint nagy valószínűséggel a K-i határát is. A munkálatok során feltérképezésre került a korábbi években intenzív homokbányászással elhordott temetőterület nagysága, kiterjedése. A feltárás tapasztalatai alapján, melyet a jelenleg még csak vázlatos temetőtérkép is alátámaszt, itt legalább két – időben és leletanyagában is elhatárolható – temetőről van szó. Az egyik soros, egyrétegű, nagy felületen terül el, a másik – részben erre rétegződve – egy szűkebb, valószínűleg bekerített területen, a kerítés ívét követő sorokban, több rétegben (2-3) volt található.

Ugyanakkor a temető D-i felén, majd attól D-re, már a temetőn kívül, közvetlen a humusz alatt 3 cölöpszerkezetes, agyaggal tapasztott ház, egy kőpincés ház, és 3 ugyancsak cölöpszerkezetes hágrészlet került feltárássra. A gazdag és változatos leletanyag, kerámiaedények, és töredékek, kályhaszemtöredékek, vasszerszámok (földművelés és állattartás eszközei) a 14–16. századra kelteznek a házakat.

Az egyik ház alatt 2 kemencemaradvány is feltárássra került, melyek platnijából 14–15. századi kerámiatöredékek kerültek elő.

Várható tudományos eredmények: A temető korábban előkerült Árpád-kori részletét már feldolgozta Melis Katalin. Jelenleg a legfontosabb dolog az eddigi összesen 534 sír embertani anyagának feldolgozása lenne, mely a temetőtérkép-elemzés és a leletanyag elemzése mellett a hiteles eredmény elengedhetetlen része. Ez,